

DOI 10.33930/ed.2019.5007.18(11-12)-8

УДК 331.54:615.05

**ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВИБІР
ПРОФЕСІЇ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА***RESEARCH OF FACTORS AFFECTING THE CHOICE OF THE
PROFESSION OF PHYSICAL THERAPIST*

Г. С. Ільницька
Л. В. Ільницька
Л. В. Очередыко
Л. О. Улаєва
В. Б. Спужак

Актуальність теми дослідження. Підготовка фізичних терапевтів є одним із важливих питань кадрової політики країни у здоров'язберігаючій сфері, ефективно вирішення яких забезпечує успішний розвиток відновлювальної медицини як складової системи охорони здоров'я. Нормативні і змістовні основи професійної діяльності спонукають сучасних фахівців фізичної терапії до певної низки професійних знань, умінь і навичок, до основи їх формування – прямої мотивації професійного вибору. Навчальні заклади, що готують майбутніх спеціалістів з фізичної реабілітації, знаходяться у ситуації, де необхідно поєднати теорію із сучасною практикою сьогодення та здатністю вирішувати практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Постановка проблеми. Велике значення в житті сучасної студентської молоді втрачають деякі духовні орієнтації і цінності. Відбувається деформація й етичних ціннісних орієнтацій. Ці

Urgency of the research. The preparedness of physical therapists is one of the important issues of the country's personnel policy in the field of health care, the effective solution of which ensures the successful development of restorative medicine as an integral part of the health care system. The normative and substantive bases of professional activity encourage modern specialists of physical therapy to a certain range of professional knowledge, skills and skills to the basis of their formation – direct motivation for professional choice. Educational institutions that prepare future specialists in physical rehabilitation are in a situation where it is necessary to combine theory with modern practice of the present and the ability to solve practical problems related to physical therapy and ergotherapy, characterized by complexity and uncertainty.

Target setting. Many spiritual orientations and values complete a great importance in the life of modern student's youth. Deformation and ethical value of orientations occurs. These changes

зміни вимагають перегляду всієї системи виховної і навчальної роботи у вищій школі, пошуку й упровадження нових форм і методів роботи з метою підготовки і виховання студентів не лише як професіоналів, а як справжніх гуманістів, особистостей із великої літери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях Н. В. Ляховченко, В. А. Поліщук, О. М. Семенюк та інших аналізуються фактори вибору майбутньої професійної діяльності. Дослідження свідчать про наявність безпосереднього зв'язку характеру факторів, що зумовлюють вибір тієї чи іншої професії й результативності навчання, пізнавальних інтересів та потреб студентів.

Постановка завдання. Визначення пріоритетних мотивів вибору професії фізичного терапевта студентами у сучасних умовах розвитку галузі охорони здоров'я для вдосконалення системи підготовки фахівців фізичної терапії.

Виклад основного матеріалу. Спеціальність "Фізична терапія, ерготерапія" обрали майже у рівному гендерному співвідношенні: жінки та чоловіки. Вікова категорія студентів 17-21 роки. Більшість вступили до ЗВО після закінчення школи, а менша частина - які раніше отримали спеціальну середню освіту у медичних училищах та коледжах. Вирішальними у виборі професії учасники анкетування називають найрізноманітніші фактори. Пріоритетними факторами більшість студентів вважають "умови праці", фактор здобуття

require the revision of the whole system of education and educational work in higher educational institution, the search and introduction of new forms and methods of work in order to prepare and educate students not only as professionals, but as true humanists, personalities with capital letters.

Actual scientific researches and issues analysis. In writings of N. V. Lyakhovchenko, V. A. Polishchuk, O. M. Semeniuk and others the factors of choice of future professional activity are analyzed. Studies show that there is a direct correlation between the nature of the factors that determine the choice of a profession and the effectiveness of learning, cognitive interests and needs of students.

The research objective. To determine the priority motives for choosing a profession of physical therapist by students in the current conditions of development of the health care industry in order to improve the system of training of specialists of physical therapy.

The statement of basic materials. The specialty "Physical therapy, ergotherapy" was chosen in almost equal gender ratio: women and men. Age category of students 17-21 years. Most enrolled after graduation, and a minority who had previously received specialized secondary education in medical schools and colleges. The most decisive in the choice of profession are the participants of the questioning called various factors. Priority factors most students consider "working conditions", the factor of higher education and prestige of the profession respectively; many respondents enjoy

вищої освіти та престижність фаху відповідно; багатьом респондентам подобається праця з людьми, та має значення фінансова сторона (оплата праці), більше половини респондентів пояснили вибір професії фізичного терапевта недостатньою кількістю кваліфікованих кадрів у цій галузі, трохи менше половини опитаних обрали суміжну професію з лікарською, та меншість вступили на обрану спеціальність за рекомендацією батьків.

Висновки. У формуванні компетентного спеціаліста у галузі охорони здоров'я важливе місце посідає пріоритетність мотивів вибору професії фізичного терапевта. Визначено, що найбільший вплив на вибір професії фізичного терапевта студентами є група факторів внутрішньої мотивації (безумовні), оскільки обрана професія вимагає від спеціаліста відновлювальної медицини повної віддачі обраному фаху, вкладання душі в свою справу, доброзичливості до людей. Проте існує великий відсоток тих, ким рухають зовнішні фактори (умовні) формування мотивації, що характеризує майбутнього спеціаліста з прагматичного боку.

Ключові слова: фізичний терапевт, ерготерапевт, вибір професії, фізична реабілітація, мотиваційні фактори.

working with people, and the financial side (sallary) matters, more than half of respondents explained the choice of profession of physical therapist with insufficient number of qualified personnel in this field, slightly less than half of respondents chose a related profession with medical profession, and a minority entered the specialty on medical profession, parents' recommendation.

Conclusions. *In the formation of a competent health care professional, priority is given to the motives for choosing a profession of physical therapist. It is determined that the greatest influence on the choice of profession of physical therapist by students is a group of factors of intrinsic motivation (unconditional), since the chosen profession requires from the specialist of restorative medicine full dedication to the chosen specialty, investment of the soul to work, kindness to people. However, there is a big percentage of those who were driven by external factors of motivation (conditional) that characterizing the future specialist from the pragmatic side.*

Keywords: *physical therapist, ergotherapist, choice of profession, physical rehabilitation, motivational factors.*

Актуальність теми дослідження. Підготовка фізичних терапевтів є одним із важливих питань кадрової політики країни у "здоров'я зберігаючій сфері, ефективно вирішення яких забезпечує успішний розвиток відновлювальної медицини як складової системи

охорони здоров'я" [3, с. 68]. Нормативні і змістовні основи професійної діяльності спонукають "сучасних фахівців фізичної терапії до певної низки професійних знань, умінь і навичок, до основи їх формування – прямої мотивації професійного вибору" [4, с. 175].

Постановка проблеми. Навчальні заклади, що готують майбутніх спеціалістів з фізичної терапії, знаходяться у ситуації, де необхідно поєднати теорію із сучасною практикою сьогодення та здатністю вирішувати практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, "із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук" [2, с. 5]. Отже, базовим завданням вищої освіти терапевтичного напрямку є "формування у майбутніх фахівців фізичної терапії культури соціальної відповідальності та практичного формування компетентностей студентської молоді на основі ціннісної орієнтації" [5, с. 205].

"Ціннісна орієнтація – це елемент мотиваційної структури особистості, на підставі якої відбувається вибір тих чи інших соціальних установок як цілей або мотивів щодо конкретної (професійної) діяльності" [6, с. 236]. Вони формуються під впливом в суспільстві системи цінностей, та змінюється з розвитком історії та умов певного періоду. У студентської молоді дедалі більш актуальним стає матеріальний добробут, успішна реалізація у професійній діяльності, прагматизм, високий заробіток, престижна праця, закордонні поїздки тощо. На жаль, велике значення в житті сучасної студентської молоді втрачають деякі духовні орієнтації і цінності. Відбувається деформація й етичних ціннісних орієнтацій. Ці зміни вимагають перегляду всієї системи виховної і навчальної роботи у вищій школі, пошуку й упровадження нових форм і методів роботи з метою підготовки і виховання студентів не лише як професіоналів, а як справжніх гуманістів, особистостей із великої літери.

У формуванні компетентного спеціаліста у галузі фізичної терапії важливу роль відіграє пріоритетність мотивів вибору професії фізичного терапевта. Інтерес особистості до продуктивного професійного самовираження виявляється під впливом різних факторів, серед них "важливу роль відіграє мотивація, що формується у процесі професійної орієнтації і навчання" [6, с. 237]. Правильний вибір фаху людиною згодом залишає відбиток на ставленні до професійних обов'язків і прав. Від цього залежить і моральне задоволення результатами виконаної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій у працях Н. В. Ляховченко, В. А. Поліщук, О. М. Семенюк та інших аналізуються фактори вибору майбутньої професійної діяльності. Дослідження свідчать про наявність безпосереднього зв'язку характеру факторів, що зумовлюють вибір тієї чи іншої професії й результативності навчання, пізнавальних інтересів та потреб студентів.

Постановка завдання. Визначити пріоритетні мотиви вибору професії фізичного терапевта студентами у сучасних умовах розвитку галузі охорони здоров'я для вдосконалення системи підготовки фахівців фізичної терапії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для вивчення питань було використано метод анкетування, в якому взяли участь студенти I курсів, які навчаються за спеціальністю 227 “Фізична терапія, ерготерапія”. Анкетування відбулось у вересні 2019 навчального року.

Спеціальність “Фізична терапія, ерготерапія” обрали майже у рівному гендерному співвідношенні: жінки – 55%, чоловіки – 45 %. За віком розподіл студентів такий: 17-18 років – 82%, 19-21 роки – 18 %. Відповідно більшість вступили до ЗВО після закінчення школи, а менша частина студентів, які раніше отримали спеціальну середню освіту у медичних училищах та коледжах. Вирішальними у виборі професії учасники анкетування називають найрізноманітніші фактори, до декількох у кожній анкеті. Найважливішим фактором більшість студентів вважають “умови праці”, їх обрали 100% опитаних, 90% та 78% відмітили фактор здобуття вищої освіти та престижність фаху відповідно; 65 % подобається праця з людьми, та для 60% має значення фінансової сторони – оплата праці, 60% пояснили вибір професії фізичного терапевта недостатньою кількістю кваліфікованих кадрів у цій галузі, 45% опитаних хотіли б обрати професію лікаря, але бояться відповідальності, отже обрали суміжну професію, та 15% вступили на обрану спеціальність за рекомендацією батьків (рис. 1).

Рис. 1. Діаграма вирішальних факторів вибору професії фізичного терапевта

Негативним проявом є те, що більшість анкетованих відповіли, що головним у житті є отримання вищої освіти у вищі, та й малий відсоток респондентів обрали професію через рекомендацію батьків, а не через власні внутрішні мотиваційні фактори.

Для подальшого аналізу вирішальні фактори у виборі професії поділили на дві групи: I – внутрішні мотиваційні фактори, II – зовнішні мотиваційні фактори. До першої групи було віднесено такі фактори як: внутрішнє бажання, мрія, продовження сімейної справи, бажання допомагати людям та працювати з ними, регулярний саморозвиток тощо. До другої групи було віднесено такі фактори як: фінансова сторона, можливість розпочати свій бізнес, умови праці, кар'єрний та професійний зріст тощо. (рис. 2).

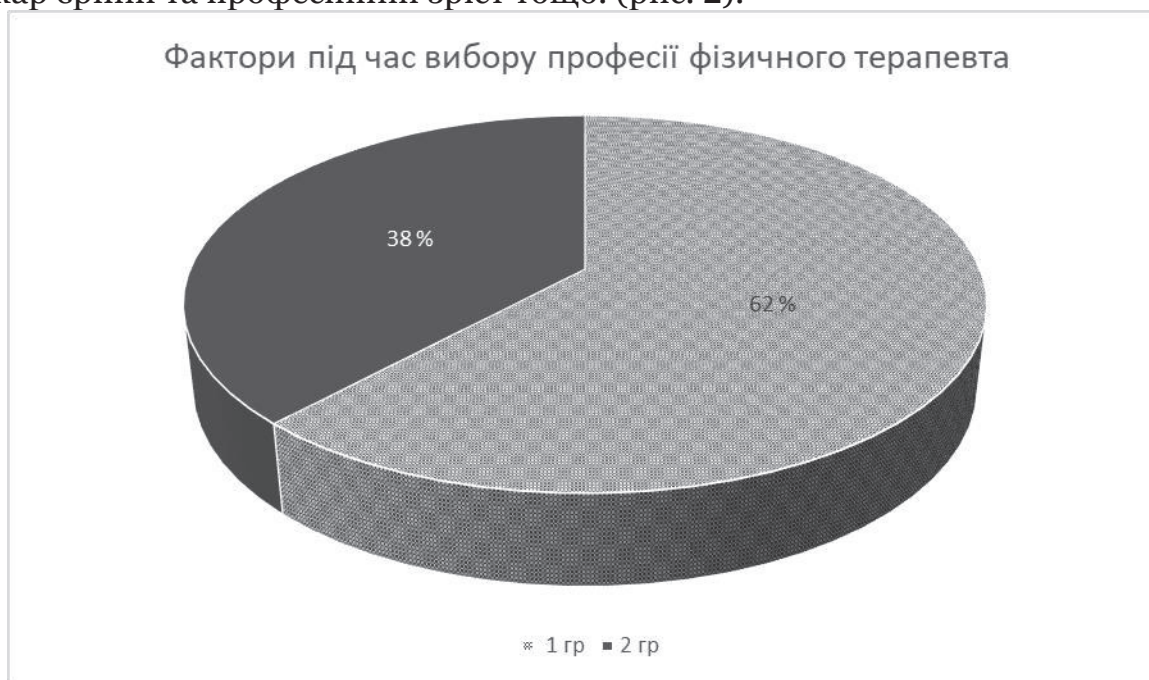

Рис. 2. Діаграма вирішальних факторів під час вибору професії фізичного терапевта

У результаті встановили (рис. 2): 62% респондентів відзначили тільки фактор внутрішньої (безумовної) мотивації. Фактор зовнішньої (умовної) мотивації відмітили 38 % опитуваних. Отже, на вибір професії найбільший вплив мали фактори внутрішньої мотивації.

Висновки. В умовах стрімкого розвитку ринку освітніх послуг актуальним недоліком є проблема працевлаштування молоді після закінчення ЗВО. Ця проблема зумовлена не лише спадом економіки, відсутністю або браком робочих місць, але й недостатньою інформованістю випускників шкіл про сутність професій, що, в кінцевому результаті, призводить до помилкового вибору майбутньої трудової діяльності. У формуванні компетентного спеціаліста у галузі охорони здоров'я важливе місце посідає пріоритетність мотивів вибору професії фізичного терапевта. Визначено, що найбільший

вплив на вибір професії фізичного терапевта студентами визначена група факторів внутрішньої мотивації (безумовні), а саме бажання, мрія, продовження сімейної справи, бажання допомагати людям та працювати з ними, регулярний саморозвиток тощо, оскільки обрана професія вимагає від спеціаліста відновлювальної медицини повної віддачі обраному фаху, вкладання душі в свою справу, доброзичливості до людей. Проте існує великий відсоток тих, ким рухають зовнішні (умовні) фактори формування мотивації: фінансова сторона, можливість розпочати свій бізнес, умови праці, кар'єрний та професійний зріст тощо, що характеризує майбутнього спеціаліста з прагматичного боку.

Зміни у ціннісних орієнтаціях студентів-фізичних терапевтів потребують перегляду системи виховної, профорієнтаційної та навчальної роботи у вищій школі, пошуку й упровадження нових форм і методів роботи зі студентами з метою підготовки і виховання професійних якостей у майбутніх відповідальних і висококласних професіоналів, справжніх патріотів своєї професії які готові та хочуть допомагати пацієнтам.

Список використаних джерел:

1. Ляховченко, НВ., Петрук, ВА., 2014. 'Аналіз факторів, що впливають на вибір майбутньої професії старшокласниками', Вісник Вінницького політехнічного інституту, С. 125-128.
2. Міністерство охорони здоров'я України, 2018. 'НАКАЗ від 13 грудня 2018 року N 2331 Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників', Випуск 78 «Охорона здоров'я». Доступно : <<https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-13122018-2331-pro-vnesennja-zmin-do-dovidnika-kvalifikacijnih-harakteristik-profesijpracivnikiv-vipusk-78-ohorona-zdorov%E2%80%99ja>> [Дата звернення 18 Грудня 2019].
3. Москаленко, БМ., Котелевський, ВІ., 2018. 'Професійна діяльність ерготерапевта в сфері охорони здоров'я', Здоров'я людини в сучасному культурно-освітньому просторі: м. Суми, 22 березня 2018; С. 68-75.
4. Невелика, АВ., Зелененко, НВ., Ільницька, ГС., 2019. 'Фізична терапія та ерготерапія, як нова спеціальність в Україні', Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія, С.174-176.
5. Поліщук, ВА., 2013. 'Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації у контексті неперервної освіти', Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету Україна, 2, С. 203-205.
6. Семенюк, О., 2011. 'Ціннісна орієнтація як основа формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів', Освіта регіону. Український науковий журнал, 3, С. 235-239.
7. Українська асоціація фізичної терапії, 2014. 'Загальні питання фізичної реабілітації. Що таке ерготерапія?'. Доступно :

- <<http://www.physrehab.org.ua/forum/topic/83.html>> [Дата звернення 11 Грудня 2019].
8. Kozina, ZL., Al-Ravashdeh, AB., Kramskoy, SI., Ilnickaya, AS., 2015. 'Methodic of skills' formation of light athletics motor actions with the help of inter-disciplinary communications and informational technologies, worked out for senior form pupils', Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 19(7), P. 17-24.
 9. Hidi, SE., Renninger, KA., 2019. 'Interest development and its relation to curiosity : needed neuroscientific research', Educational Psychology Review, P. 1-20.
 10. Paskova, L., 2019. 'Sport activity in the context of subjective well-being of university students', Trends in Sport Sciences, 26.2, P. 85-90.
 11. Usher, EL., Brianna LW., 2018. 'Sociocultural influences on self-efficacy development', Big Theories Revisited, 2, P. 141.
 12. Vallerand, R.J., Verner-Filion, J., 2013. 'Theory and research in passion for sport and exercise', Handbook of sport psychology, P. 216-229.
 13. Zusková, K., Petříčková, L., Ortenburger, D., 2019 'Intensity of physical activity and life satisfaction of physical education teachers', Trends in Sport Sciences, 26.2, P. 91-97.

References:

1. Lyakhovchenko, NV., Petruk, VA., 2014. 'Analiz faktoriv, shcho vplyvayut' na vybir maybutn'oyi profesiyi starshoklasnykamy (Analysis of Factors Affecting the Choice of Future Profession by High School Students)', Visnyk Vinnyts'koho politekhnichnoho instytutu, S. 125-128.
2. Ministerstvo okhorony zdorov'ya Ukrainy, 2018. 'NAKAZ vid 13 hrudnya 2018 roku N 2331 Pro vnesennya zmin do Dovidnyka kvalifikatsiynykh kharakterystyk profesiy pratsivnykiv (ORDER of December 13, 2018 N 2331 On Amendments to the Handbook of Qualification Characteristics of Employee Professions)', Vypusk 78 «Okhorona zdorov'ya». Dostupno : <<https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-13122018-2331-pro-vnesennja-zmin-do-dovidnika-kvalifikacijnih-harakteristik-profesijpracivnikiv-vipusk-78-okhorona-zdorov%E2%80%99ja>> [Data zvernennya 18 Hrudnya 2019].
3. Moskalenko, BM., Kotelevs'kyi, VI., 2018. 'Profesiyna diyal'nist' erhoterapevta v sferi okhorony zdorov'ya (Professional Activity of Ergotherapist in the Field of Health Care)', Zdorov'ya lyudyny v suchasnomu kul'turno-osvitn'omu prostori : m. Sumy, 22 bereznya 2018; S. 68-75.
4. Nevelyka, AV., Zelenenko, NV., Il'nyts'ka, HS., 2019. 'Fizychna terapiya ta erhoterapiya, yak nova spetsial'nist' v Ukraini (Physical Therapy and Ergotherapy as a New Specialty in Ukraine)', Tekhnolohiyi zberezheniya zdorov'ya, rehabilitatsiya i fizychna terapiya, S.174-176.
5. Polishchuk, VA., 2013. 'Profesiyna pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoyi rehabilitatsiyi u konteksti neperervnoyi osvity (Professional Training of Specialists in Physical Rehabilitation in the Context of Continuing Education)', Zbirnyk naukovykh prats' Khmel'nyts'koho instytutu sotsial'nykh tekhnolohiy Universytetu Ukrainy, 2, S. 203-205.

6. Semenyuk, O., 2011. 'Tsinnisna oriyentatsiya yak osnova formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh farmatsevtiv (Value Orientation as a Basis for Formulating the Professional Competence of Future Pharmacists)', Osvita rehionu. Ukrayins'kyy naukovyy zhurnal, 3, S. 235-239.
7. Ukrayins'ka asotsiatsiya fizychnoyi terapiyi, 2014. 'Zahal'ni pytannya fizychnoyi reabilitatsiyi. Shcho take erhoterapiya? (General issues of physical rehabilitation. What is ergotherapy?)'. Dostupno : <<http://www.physrehab.org.ua/forum/topic/83.html>> [Data zvernennya 11 Hrudnya 2019].
8. Kozina, ZL., Al-Ravashdeh, AB., Kramskoy, SI., Ilnickaya, AS., 2015. 'Methodic of skills' formation of light athletics motor actions with the help of inter-disciplinary communications and informational technologies, worked out for senior form pupils', Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 19(7), P. 17-24.
9. Hidi, SE., Renninger, KA., 2019. 'Interest development and its relation to curiosity : needed neuroscientific research', Educational Psychology Review, P. 1-20.
10. Paskova, L., 2019. 'Sport activity in the context of subjective well-being of university students', Trends in Sport Sciences, 26.2, P. 85-90.
11. Usher, EL., Brianna LW., 2018. 'Sociocultural influences on self-efficacy development', Big Theories Revisited, 2, P. 141.
12. Vallerand, RJ., Verner-Filion, J., 2013. 'Theory and research in passion for sport and exercise', Handbook of sport psychology, P. 216-229.
13. Zusková, K., Petričková, L., Ortenburger, D., 2019 'Intensity of physical activity and life satisfaction of physical education teachers', Trends in Sport Sciences, 26.2, P. 91-97.